

Θα πάρει το Νόμπελ Λογοτεχνίας ο Χαρούκι Μουρακάμι;

Τα πρακτορεία στοιχημάτων τον δίνουν φαβορί

Ο Μουρακάμι βρίσκεται (και) φέτος στη λίστα των υποψηφίων για το λογοτεχνικό βραβείο Νόμπελ – η ανακοίνωση θα γίνει τον Οκτώβρη. Τα γραφεία στοιχημάτων του δίνουν το προβάδισμα. Για κάθε νέο του βιβλίο οι ουρές στα βιβλιοπωλεία είναι δεδομένες. Ο ίδιος λέει ταπεινά ότι απλώς γράφει και αυτά που γράφει αρέσουν αλλά δεν μας πείθει γιατί η επιτυχία δεν τον χαροποιεί απλώς· δείχνει να τον ξετρελαίνει η ιδέα της δημιουργίας εθισμένων αναγνωστών που περιμένουν το επόμενο του μυθιστόρημα το οποίο κυκλοφορεί με συνέπεια κάθε τρία με τέσσερα χρόνια. Όταν εθίζονται πάντα περιμένουν. Μέχρι τότε αρκούνται στο κοίταγμα του νέου app-ημερολόγιου με ατάκες από τα βιβλία του. Ποιος είναι ο Χαρούκι Μουρακάμι, ο Ιάπωνας συγγραφέας μέγκασταρ;

Γεννήθηκε το 1949 στο Κυότο σε μια μεσοαστική οικογένεια. Ο παππούς του ήταν Βουδιστής μοναχός και ο πατέρας του δάσκαλος Ιαπωνικής λογοτεχνίας. Όταν ήταν δύο χρονών η οικογένειά του μετακόμισε στο Κόμπε. Παντρεύτηκε στα είκοσι τρία και μαζί με τη γυναίκα του Γιόκο άνοιξαν το τζαζ μπαρ Peter Cat. Στα είκοσι εννιά του ξεκίνησε να γράφει κάθε βράδυ στο τραπέζι της κουζίνας. Για το πρώτο βιβλίο χρειάστηκαν δέκα μήνες, έχει τίτλο «The wind sing», βραβεύτηκε, μεταφράστηκε στα αγγλικά αλλά με δική του επιθυμία δεν πουλιέται εκτός Ιαπωνίας – ο ίδιος το χαρακτηρίζει αδύναμο και ανώριμο. Το 1987 κυκλοφορεί το «Νορβηγικό δάσος», και με την επιτυχία αυτού του μυθιστορήματος αποφασίζει να αφιερωθεί στο γράψιμο. Παρότι αγαπάει τον σουρεαλισμό σαν στυλ γραφής πίεσε τον εαυτό του να γράψει ένα 100% ρεαλιστικό μυθιστόρημα για να αποφύγει τον χαρακτηρισμό του καλτ συγγραφέα. Η άσκηση ρεαλισμού ήταν μια απόφαση στρατηγική και είχε αποτέλεσμα, αφού του έφερε ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Το βιβλίο πούλησε τόσο ώστε να βρίσκεται σε κάθε νοικοκυριό του Τόκιο. Μετακόμισε στην Αμερική και δίδαξε στα πανεπιστήμια Πρίνστον και Ταφτς και είναι ενεργός μεταφραστής των έργων του Φιτζέραλντ, του Κάρβερ και του Ίρβινγκ στα γιαπωνέζικα. Το 1995 επιστρέφει στην Ιαπωνία. Ζει στο Τόκυο, μια πόλη που δεν του αρέσει γιατί είναι επίπεδη και χαοτική, αλλά ζει εκεί γιατί δεν τον αναγνωρίζει κανένας. Πιστεύει ότι την ίδια ανωνυμία θα έβρισκε και στην Νέα Υόρκη.

Οι επιρροές

Μαθαίνει αγγλικά από τα μεταχειρισμένα αγγλικά βιβλία που αγοράζει από τους ναύτες στο λιμάνι του Κόμπτε. Ανακαλύπτει τη τζαζ μουσική και τα βιβλία του Ντοστογιέφσκι, του Κάφκα και του Τσάντλερ – σε αυτούς οφείλει τις πρώτες επιρροές στο στυλ και στη δομή για να χτίσει την αυθεντικότητα της δικής του γραφής. Θα ήθελε να βάλει τον Ντοστογιέφσκι και τον Τσάντλερ μαζί σε ένα βιβλίο. Παρότι προσχωρεί στη Δυτική κουλτούρα ο τρόπος που οι πρωταγωνιστές του σκέφτονται, μιλούν και αντιδρούν είναι Ιαπωνικός.

Τι άλλα;

Δεν έχει φίλους συγγραφείς, είναι μοναχικός, δεν του αρέσουν τα γκρουπ, τα σχολεία και οι λογοτεχνικοί κύκλοι.

Η γυναίκα του είναι η πρώτη αναγνώστριά του κάθε μυθιστορημάτος του.

Βλέπει πολλές ταινίες στο σινεμά.

Θέλει οι αναγνώστες του να γελούν όταν διαβάζουν, συγκεκριμένα επιδιώκει το γέλιο σε κάθε δέκα σελίδες.

Ήθελε να γίνει μουσικός αλλά δεν έπαιζε κανένα όργανο καλά. Θεωρεί ότι η γραφή και η μουσική έχουν πολλά κοινά σημεία.

Το καθημερινό του πρόγραμμα όταν γράφει

(δεν το αλλάζει ποτέ)

Ξυπνάει στις τέσσερις το πρωί και γράφει για πέντε-έξι ώρες. Το απόγευμα τρέχει δέκα χιλιόμετρα ή κολυμπάει δεκαπέντε χιλιόμετρα (ενίοτε και τα δύο μαζί), διαβάζει, ακούει μουσική. Κοιμάται στις εννιά. Όλη η ουσία βρίσκεται στην επανάληψη της ρουτίνας. Η

ρουτίνα φέρνει την βύθιση άρα την σταθερότητα στο ύφος και τον κόσμο του μυθιστορήματος που γράφει. Αυτό μπορεί να κρατήσει και έναν ολόκληρο χρόνο μέχρι να τελειώσει την συγγραφή. Για την επιτυχία της ρουτίνας χρειάζεται εκτός από πνευματική και καλή φυσική κατάσταση. Με αυτή την έννοια το γράψιμο ενός ογκώδους μυθιστορήματος είναι κυρίως μια άσκηση επιβίωσης όπου η φυσική δύναμη και η καλλιτεχνική ευαισθησία είναι εξίσου απαραίτητες.

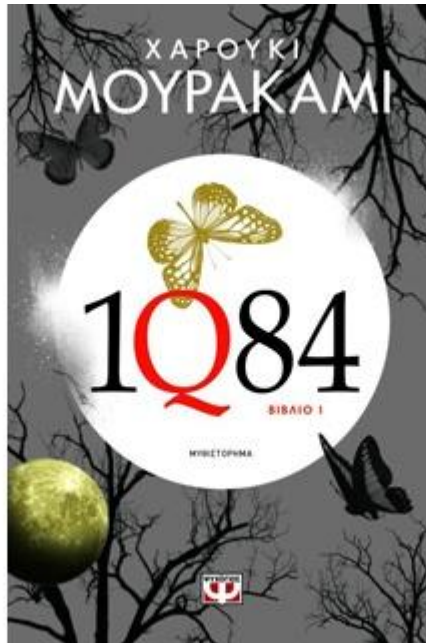
Χαρούκι Μουρακάμι
ΓΙΑ ΤΙ ΠΡΑΓΜΑ ΜΙΛΩ
ΟΤΑΝ ΜΙΛΩ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΕΞΙΜΟ

Γιατί πράγμα μιλάει, όταν μιλάει για το τρέξιμο

Ο Μουρακάμι έκοψε το κάπνισμα και πίνει με μέτρο και η καθημερινότητά του περιλαμβάνει το μεγάλο του πάθος, το τρέξιμο. Όλα αυτά τα χρόνια συμμετείχε σε εικοσιέξι Μαραθώνιους, πήρε μέρος σε αγώνες τρίαθλου και σε έναν υπερμαραθώνιο των 100 χλμ γράφοντας παράλληλα μυθιστορήματα και διηγήματα. Η μοναδική του επιθυμία, ποτέ να μην περπατήσει σε αγώνα, έχει επιτευχθεί. Το 2007 κυκλοφορεί το βιβλίο «Γιατί πράγμα μιλάω όταν μιλάω για το τρέξιμο», βιβλίο το οποίο διαβάζεται ως βιογραφία εστιασμένη στο τρέξιμο. Γράφει για τη ρουτίνα, το σώμα, τις μεγάλες αποστάσεις, τους θριάμβους, τις απογοητεύσεις, τη φθορά της ηλικίας, την επίδραση του τρεξίματος στα γραπτά και στη ζωή. Όπως φαίνεται τα τρία συστατικά που συμβάλουν στη δημιουργία ενός καλού βιβλίου συναντώνται και στο τρέξιμο: ταλέντο, συγκέντρωση και διάρκεια. Στους δρόμους μεγάλων αποστάσεων όπως και στο γράψιμο υπάρχει μόνο ένας αντίπαλος: ο εαυτός σου.

Το κείμενο αφιερώνεται σε όλους τους δρομείς που συνάντησε στο δρόμο –εκείνους που προσπέρασε κι εκείνους που τον προσπέρασαν. Τι συγκρατούμε από το βιβλίο; Ότι στους μακροπρόθεσμους στόχους το σημαντικό είναι να διατηρείς τον ρυθμό σου εξασκώντας τον εαυτό σου μέσα στα ατομικά σου όρια.

1Q84

Ο μέσος Ιάπωνας περνάει καθημερινά δύο ώρες στο τρένο πηγαίνοντας και γυρίζοντας από τη δουλειά, για τον λόγο αυτό ο Μουρακάμι έχει επιλέξει τα βιβλία του να βγαίνουν σε τόμους. Στην περίπτωση του 1Q84 δεν θα μπορούσε να γίνει κι αλλιώς, το τελευταίο του βιβλίο αριθμεί 1.386 σελίδες και κυκλοφορεί σε τρεις τόμους.

Η πλοκή είναι η εξής: αγόρι συναντάει κορίτσι, την χάνει και ψάχνει να την βρει. Με εφελτήριο αυτήν την απλοϊκή υπόθεση ξεκινάει ένας περίπλοκος αφηγηματικός χείμαρρος που σε παρασέρνει. Γιατί εκτός από το αγόρι που ψάχνει το κορίτσι διαθέτει δολοφόνους και πολίτες με λευκό ποινικό μητρώο, θρησκευτικές οργανώσεις και μυστικές αδελφότητες, εξουσιαστές και εξουσιαζόμενους. Εάν σε όλα τα βιβλία του ο Μουρακάμι παίζει το παιχνίδι της παράλληλης πραγματικότητας, εδώ το παιχνίδι φτάνει στο αποκορύφωμα.

Το βιβλίο διαδραματίζεται το 1984, είναι το έτος που ο Ρόναλντ Ρέιγκαν επανεκλέγεται πρόεδρος, πρωθυπουργός της Ιαπωνίας είναι ο Γιασουχίρο Νακασόνε και ο ένας απευθύνεται στον άλλον με τα χαϊδευτικά Γιάσου και Ρον. Η Ιντιρα Γκάντι δολοφονείται, οι Σιχ σφαγιάζονται και οι μηλιές στην Ιαπωνία αποφέρουν πρωτοφανείς σοδειές. Είναι η εποχή όπου η οικονομία έχει ανακάμψει από την πετρελαϊκή κρίση, και η ζήτηση ακινήτων είναι μεγάλη ασχέτως από τον αριθμό των νεοαναγειρόμενων ουρανοξυστών. Ενώ βρισκόμαστε στο 1984 σε παράλληλη διάταξη υπάρχει και η διακλάδωσή του, το 1Q84. Είναι ένας κόσμος γεμάτος ερωτήματα και απορίες (το Q στέκει για το question mark), αλλά εξίσου αληθοφανής όπου οι νυχτερινοί δρόμοι του Τόκιο φωτίζονται από τις νέον επιγραφές στις ταράτσες, τα παράθυρα στους ουρανοξύστες και τα φώτα του ανισόπεδου σιδηρόδρομου. «Εξαιρετικά δύσκολο να βγάλει κανείς συμπέρασμα ποιος είναι ο πραγματικός κόσμος» λέει κάποιος χαρακτήρας στη ροή του κειμένου.

Το παιχνίδι της παράλληλης πραγματικότητας συνεχίζει και στην πλοκή. Έχει μαγικές εικόνες –δύο φεγγάρια στον ουρανό– και απόλυτα σουρεαλιστικές καταστάσεις – ανθρωπάκια που βγαίνουν από τα στόματα ανθρώπων και κατσικιών–, που λαμβάνουν χώρα την ίδια στιγμή που οι ήρωες –λεπτομερώς σκιαγραφημένοι– προετοιμάζουν προσεχτικά τα καθημερινά τα ιαπωνικά γεύματα τους στον ατμό και μονολογούν κάνοντας σκέψεις που όλοι συμφωνούμε όπως το ότι οι κακές προαισθήσεις επαληθεύονται σε μεγαλύτερο ποσοστό από τις καλές. Άλλη άγκυρα πραγματικότητας είναι οι αναφορές σε συγγραφείς: Τσέχοφ, Ντοστογιέφσκι, Λούις Κάρολ, Καρλ Γιουνγκ, Ουίנסτον Τσόρτσιλ, Σαίξπηρ, Προυστ και φυσικά η πιο προφανής λογοτεχνική αναφορά στο 1984 του Όργουελ. Άλλες τόσες είναι και οι μουσικές αναφορές: το βιβλίο ξεκινάει με κλασική μουσική (η Συμφωνία του Γιάννασεκ), ακολουθούν Χάιντν, Μπαχ, προστίθενται και οι κλαρινετίστες της τζαζ, οι Ρόλινγκ Στόουνς με το «Mothers Little Helper» και το «Lady Jane».

Όλα του τα βιβλία έχουν ένα κοινό σημείο, κάτι λείπει, το ψάχνουμε και αυτό βρίσκεται. Οι ήρωες του Μουρακάμι μπαίνουν σε έναν δαίδαλο, αγωνιούν, σκέπτονται τα τετριμμένα («δεν υπάρχει άνθρωπος στον κόσμο που να απεχθάνεται περισσότερο τους φόρους από έναν πλούσιο») ή φιλοσοφούν («ο κόσμος δεν ψάχνει για αλήθειες που αποδεικνύονται. Συχνά η αλήθεια συνοδεύεται από έντονο πόνο και κανείς δεν ψάχνει για οδυνηρές αλήθειες. Ο κόσμος χρειάζεται όμορφες και ευχάριστες ιστορίες για να νιώσει πως η ζωή του έχει έστω και λίγο νόημα»). Το βασικότερο όμως είναι η είσοδος σ' έναν λαβύρινθο όπου οι αλήθειες είναι δυσδιάκριτες και ασαφείς. Ο συγγραφέας σε παλιότερη συνέντευξή του το συνόψισε ως εξής: «ζούμε σε έναν ψεύτικο κόσμο, παρακολουθούμε ψεύτικες ειδήσεις στην τηλεόραση, οι κυβερνήσεις είναι ψεύτικες. Αλλά εμείς είμαστε πραγματικοί ανάμεσα σε αυτές τις σκηνές».

Ένας συγγραφέας στην εποχή του

Θεωρεί τον εαυτό συγγραφέα σύγχρονης λογοτεχνίας. Τι σημαίνει συγγραφέας σύγχρονης λογοτεχνίας; Ότι λαμβάνει υπόψη ότι το πρόβλημα στις μέρες μας είναι ο χρόνος – οι αναγνώστες στερούνται το πολυτιμότερο αγαθό που είναι ο χρόνος. Στον 19ο αιώνα ο κόσμος διασκέδαζε με τη μουσική, τα βιβλία και το θέατρο αλλά είχε περισσότερο χρόνο στη διάθεσή του και λιγότερη δουλειά. Ένας συγγραφέας πλέον έχει να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των ταινιών και του Ίντερνετ. Ο Χαρούκι Μουρακάμι αντεπεξέρχεται στην ταχύτητα των ταινιών, του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών με όπλα την διασκέδαση και τη γρήγορη ροή της αφήγησης η οποία ρέει με αλληγορίες και μεταφορές, πολύ χιούμορ και κάποιες σελίδες τρελού σασπένς, εις βάρος κάποιες φορές του λεξιλογίου και τον λογοτεχνικών κανόνων.

Νόμπελ Λογοτεχνίας έχει να πάρει η Ιαπωνία από το 1994 (για τον ποιητή Kenzaburo Oe). Ίσως ήρθε η ώρα της πάλι και το Νόμπελ Λογοτεχνίας να πάρει κάποιος συγγραφέας με μεγάλο αναγνωστικό κοινό που γνωρίζει τους κανόνες του παιχνιδιού όπως τους ορίζει η πραγματικότητα. (Αν δεν συμβεί, τότε φαντάζομαι πως όλοι θα γράψουν πως για μια ακόμη φορά η Σουηδική Ακαδημία δεν θέλησε να ταυτίσει τις αποφάσεις της με το φαβορί των γραφείων Στοιχημάτων).

**Από τις εκδόσεις Ψυχογιός κυκλοφορούν τα βιβλία του «1Q84», «Το Νορβηγικό Δάσος» και «Τις μικρές ώρες». Από τις εκδόσεις Ωκεανίδα «Γιατί πράγμα μιλάω, όταν μιλάω για το τρέξιμο», «Νότια των συνόρων, δυτικά του Ήλιου», «Μετά το σεισμό», «Σπούτνικ αγαπημένη», «Το κουρδιστό πουλί» και το «Νορβηγικό δάσος». Από τις εκδόσεις Καστανιώτης «Σκληρή χώρα των θαυμάτων και το τέλος του κόσμου», «Το κυνήγι του αγριοπρόβατου». Από τις εκδόσεις ΚΟΑΝ «Ο ελέφαντας εξαφανίζεται».*

Για το κείμενο αυτό χρησιμοποιήθηκαν αποσπάσματα από την συνέντευξη που έδωσε ο Μουρακάμι στο Paris Review (τεύχος 170)